

55-й випуск регулярного дайджесту про вплив виходу іноземних компаній на економіку РФ

Підготовлено командою KSE Institute та членами Ради Директорів KSE за підтримки Міжнародного фонду "Відродження"; 02.10-15.10.2023. Ми продовжуємо надавати оновлену інформацію двічі на місяць.

На початку російського вторгнення в Україну KSE Institute запустив аналітичний проєкт, який отримав назву "Самосанкції" (або SelfSanctions), спрямований на збір даних про іноземні компанії, які працюють на російському ринку та обмежують або припиняють свою діяльність. Експертиза даних була проведена спільно з фахівцями/спеціалістами Мінекономіки, МЗС та Мінцифри. База даних KSE Institute частково наповнена з бази даних Єльської школи менеджменту та інших відкритих джерел. База даних містить багато різноманітної інформації, ми збираємо щоденну статистику щодо зміни статусу іноземних компаній, що працюють/працювали на російському ринку та обмежують чи припиняють свою діяльність. Також ми створили Telegram-бот https://t.me/exit_ru_bot для відстеження/моніторингу новин про пріоритетні іноземні компанії (охоплення 1, 2, 3 або 7 днів моніторингу) і проводимо регулярний аналіз зміни курсів акцій і капіталізації материнських груп компаній, які мають або мали бізнес в Росії. База KSE частково базується на даних з бази [Yale's School of Management](https://yale.edu), [дослідженні Університету Сент-Галлена](https://www.bloodyenergy.com), сайтів pravda.com.ua, squeezeputin.com, <https://bloodyenergy.com>, leave-russia.org та інших відкритих джерел. Дані верифікуються KSE і компаніям призначається додатковий статус KSE. Дані щодо акцій взяті з Google і Yahoo Finance. Водночас база KSE є найбільш повною та вичерпною і містить набагато більше інформації, ніж більшість інших схожих за тематикою баз даних, оскільки вона також містить дані про кількість персоналу, доходи, капітал та інші фінансові показники, збирає останні оновлення та зміни у статусах, посилання на використані джерела, щоденні оновлення з нашого [Telegram-бота](https://t.me/exit_ru_bot) тощо.

KSE Institute та проєкт Leave Russia входять до [коаліції B4Ukraine](https://www.b4ukraine.com) з середини 2022 року.

KSE Institute радий повідомити, що [завершено процес об'єднання](https://www.leave-russia.org) з проєктом [leave-russia.org](https://www.leave-russia.org), розробленим командою волонтерів.

Також ми розробили сканер штрих-кодів, який доступний тут: <https://leaverussia.kse.ua/> (лише для мобільних пристроїв!) або в нашому [Telegram-боті](https://t.me/exit_ru_bot). Він дозволяє знайти будь-який бренд або компанію, яка працює в Росії, просто відсканувавши штрих-код.

ЗНІМОК З БАЗИ ДАНИХ KSE на 15.10.2023

Кількість компаній, які **продовжують діяльність у Росії** (Статус KSE "залишаються"¹) – 1 478 (+30 за 2 тижні)

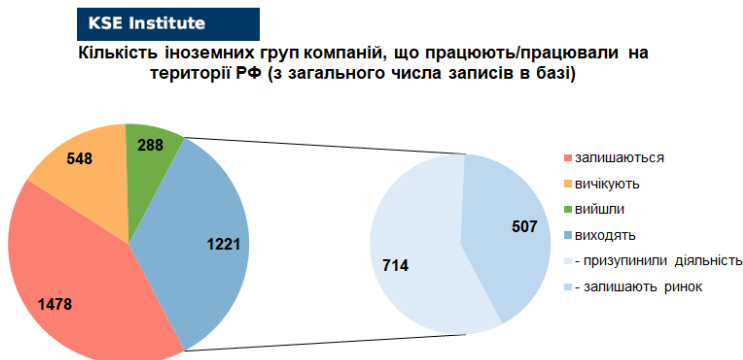
Кількість компаній, які **скоротили поточні операції та призупинили нові інвестиції** (статус KSE "вичікують") – 548 (+13 за 2 тижні)

Кількість компаній, які **згорнули російські операції** (статус KSE "виходять") – 1 221 (-4 за 2 тижні)

Кількість компаній, які **завершили вихід з РФ** (статус KSE "вийшли") – 288 (+4 за 2 тижні)

Станом на 15 жовтня ми ідентифікували близько **3 535 компаній, організацій і їх брендів з 95 країн та 58 галузей** і їхню позицію щодо роботи на ринку РФ, близько 40% з них публічні. Для **~1 510 публічних груп компаній** ми також ідентифікували (за можливості) їхній операційний бізнес в РФ (наявність контрольної частки в юридичній особі та отриману виручку) та знайшли дані за 2021 рік до вторгнення, що дало змогу підрахувати вартість інвестованого в країні капіталу (близько **\$191,0 млрд**), локальну виручку (на загальну суму **\$307,5 млрд**), локальні активи (на загальну суму **\$329,9 млрд**), а також персонал (близько **1,434 млн осіб**) і сплачені податки (близько **\$25,3 млрд**). **1 769 іноземних компаній** вже частково скоротили, призупинили або припинили свою діяльність в Росії. Також, ми додали інформацію про **288 компаній, які завершили продаж/ліквідацію свого бізнесу в Росії** на базі зібраної з офіційних реєстрів інформації.

Як видно з таблиць нижче, станом на 15 жовтня, **288 компаній, які вже повністю вийшли з РФ**, в 2021 році мали щонайменше **484,1 тис чол персоналу, \$77,3 млрд річного доходу, \$40,8 млрд капіталу та \$66,9 млрд активів**; компанії, які **оголосили про повний вихід з Росії**, мали **254,2 тис чол персоналу, \$41,9 млрд річного доходу, \$16,8 млрд капіталу та \$27,8 млрд активів**; компанії, які **призупинили свою діяльність** на російському ринку, мали **108,2 тис чол персоналу, річний дохід у розмірі \$30,1 млрд, \$36,6 млрд капіталу і \$85,7 млрд активів**.

ТОП-10 країн і галузей за кількістю компаній з бази KSE

Країна штаб-квартири	Кількість компаній	Галузь	Кількість компаній
США	750	FMCG+споживчі товари	329
Німеччина	403	Фінанси та платежі	248
Великобританія	271	Електроніка	231
Китай	197	Енергетика, нафта і газ	220
Японія	175	ІТ	194
Франція	171	Промислове обладнання	178
Швейцарія	151	Фарма, охорона здоров'я	173
Італія	122	Автомобілебудування	169
Нідерланди	100	Їжа та напої	133
Фінляндія	97	Виробництво	123

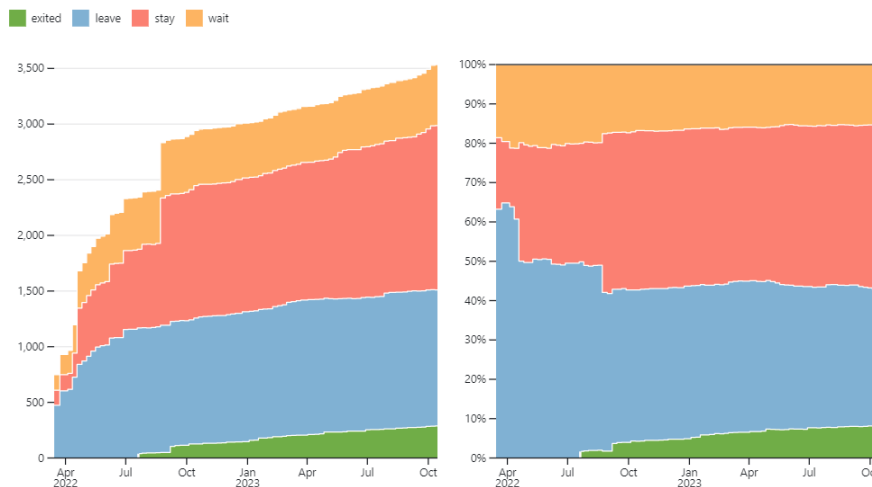
¹ - KSE status "leave" або "виходять" - Компанії, які опублікували на офіційному сайті компанії (або їхній реліз з'явився в іноземному виданні як FT, NYT тощо) що повністю завершують роботу в Росії або компанії, що офіційно повідомили що вони тимчасово скорочують операції в РФ
- KSE status "wait" або "вичікують" - Компанії, які опублікували на офіційному сайті компанії (або їхній реліз з'явився в іноземному виданні як FT, NYT тощо) що вони скорочують лише частину бізнес операцій, продовжуючи роботу по іншим операціям або компанії, які повідомили що відкладають майбутні інвестиції/розробки/маркетинг, при цьому продовжують свою основну діяльність
- KSE status "stay" або "залишаються" - Компанії, що ігнорують вимоги до виходу/скорочення діяльності в Росії, також компанії, які офіційно заявили, що залишаються в Росії або новин по їх виходу не було знайдено
- KSE status "exited" або "вийшли" - Компанії, які продали свій бізнес/активи або свою частку бізнесу місцевому партнеру/розірвали стосунки та залишили ринок. Також цей статус присвоюється компаніям, які ліквідуються.

Наведена нижче таблиця базується на даних за 2021 рік, доступних для ~1 510 ТОП публічних компаній, що працюють / працювали в РФ²:

KSE Institute						
Статус, присвоєний KSE	К-ть компаній з виручкою в базі KSE	Кількість персоналу в РФ, 2021	Дохід в РФ, 2021, млн дол	Капітал в РФ, 2021, млн дол	Активи в РФ, 2021, млн дол	Податки в РФ, 2021, млн дол
вийшли	288	484 073	77 339	40 807	66 850	4 811
виходять, в т.ч.:	321	362 310	71 917	53 342	113 511	2 301
намір про повний вихід	141	254 156	41 861	16 762	27 835	1 561
призупинення операцій	180	108 154	30 056	36 580	85 676	740
вичікують	237	146 220	62 454	44 640	48 342	3 991
залишаються	664	441 809	95 810	52 249	101 209	14 199
Всього	1 510	1 434 412	307 520	191 038	329 912	25 301

Якщо з початку російського вторгнення в Україну відсоток компаній, які згортають операції в РФ, різко зростав до середини квітня 2022 р, то протягом останніх 13 місяців співвідношення тих, хто йде чи залишається, практично не змінюється, хоча ми все ще бачимо періодичне зростання частки тих компаній, які залишаються на ринку РФ (за рахунок додавання нових компаній в базу, 43 було додано в жовтні 2023). Тим не менше, **якщо оперувати загальними цифрами** в базі даних KSE, близько 34,5% компаній вже заявили про вихід з ринку РФ або призупинили свою діяльність, але 41,8% все ще залишаються присутніми в країні, 15,5% вичікують і лише 8,1% здійснили повний вихід³.

У той же час, з т.з. на економіку Росії, вплив лише 288 компаній, які повністю вийшли з країни, складно не дооцінити, оскільки в 2021 році в них працювало 33,7% персоналу, зайнятого в іноземних компаніях, а компаніям належало близько 20,3% активів, 21,4% капіталу інвестованого іноземними компаніями в країну, і в 2021 році вони генерували виручки на 77,3 млрд дол або 25,1% від всієї виручки і сплатили ~4,8 млрд дол податків або 19,0% від загальної суми податків, сплачених компаніями, які спостерігалися. Дані по 1 500 ТОП компаній представлені в таблиці вище.

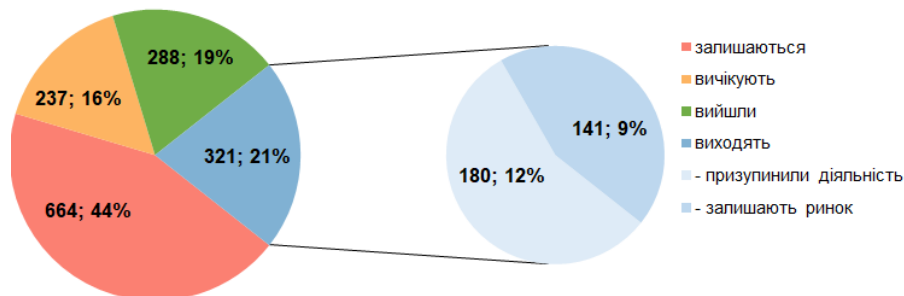

Щоб уникнути неправильного тлумачення цифр, ще раз наголошуємо, що в базі KSE Institute містяться фінансові дані приблизно 1510 унікальних груп іноземних компаній, які беруть участь у приблизно 2000 місцевих юридичних особах в Росії. А загальна кількість записів - вже більше 3535 і постійно зростає. Це означає, що найправильнішим способом порахувати реальний % різних статусів від загального числа буде взяти лише ті компанії, виручка та інші фінпоказники яких у нас зібрані в базі даних. Для решти компаній ми не змогли поки ідентифікувати компанії, представлені в Росії, доходи яких фізично отримані в країні. В основному, це іноземні компанії, які мають торгові відносини з Росією, або, наприклад, спортивні (86 записів) та інші асоціації та НУО (22 записів), туристичні та круїзні компанії (24 записи), ЗМІ (42 запис), Кіно (17 записів) та Розваги (24 записи) або компанії, які ніколи не мали навіть представництва в країні. На нашу думку, набагато точніше було б базувати розрахунки реальних виходів або % інших статусів у порівнянні з тими ~1510 унікальними іноземними компаніями, де ми змогли визначити доходи, отримані в Росії заснованими ними місцевими компаніями. Для отримання більш детальної інформації дивіться наступні діаграми:

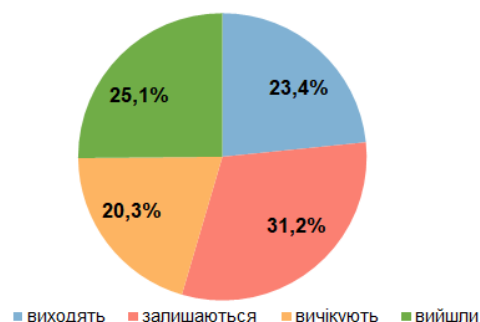
² Коли ми аналізуємо кількість локальних компаній в Росії, кількість персоналу та місцеві фінансові показники (наприклад, дохід, капітал, активи, сплачені податки) - KSE Institute використовує дані згідно з Російськими стандартами бухгалтерського обліку (або РСБУ) з офіційного реєстру ЕГРЮЛЬ, усі кроки, як ми це робимо, детально пояснюються в [Методології, яку ми опублікували тут](#). Основне джерело для локальних фінпоказників - дані Федеральної податкової служби Росії. Останні доступні консолідовані дані для найбільших російських підрозділів кожної групи представлені відповідно до місцевих стандартів бухгалтерського обліку, за винятком внутрішньогрупових виключень та інших коригувань по МСФЗ або GAAP. Більше деталей [розміщено тут](#).

³ 24 липня 2022 року ми ввели новий статус «вийшли», який відображає дії компаній щодо завершення виходу з російського ринку. Статус ґрунтується на даних з ЕГРЮЛ Росії та додатковому аналізі, такому як оголошення компаній і публікації в ЗМІ про діяльність компанії. У той же час, діяльність компаній може бути складно відстежити, і їх можна пропустити в аналізі, особливо для компаній, які мало висвітлюються в ЗМІ. Закликаємо наших читачів повідомляти нам, якщо вони знайомі з діями компаній, які суперечать їхнім заявам про вихід, через [форму зворотного зв'язку](#) на сайті <https://leave-russia.org/>.

К-ть іноземних груп компаній з ідентифікованою в 2021 р. виручкою на території РФ

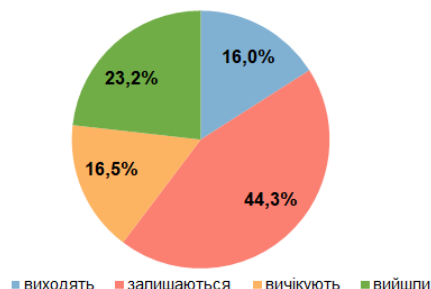
Частка доходу в 2021 році за статусами KSE для ~1510 компаній з фінпоказниками

Як видно на діаграмах вище на основі даних за 2021 рік, % **виходу** отриманий на основі кількості компаній (19%) і частки вилученого в результаті їх виходу доходу (25,1%). У той же час зовсім інша картина для тих, хто ще **залишається** - 44% компаній представляють 31,2% доходу, а 16% **компаній, що вичікують**, представляють 20,3% доходу, отриманого в Росії. Висновок може полягати в тому, що менші компанії з нижчими доходами вважають за краще залишатися, а ті, які мають більший дохід, більш охочі вичікувати, обмежуючи свої інвестиції як виправдання (водночас вони продовжують заробляти та реінвестувати свій прибуток в Росії).

KSE Institute вже зібрав і проаналізував дані про дохід, капітал, активи та чистий прибуток (прибуток або збиток) у **2022 році** для ~1420 компаній (близько 90 компаній, дані яких у нас були зібрані раніше не надали свою звітність) і надає нижче детальний аналіз, більше деталей буде надано додатково, якщо ми отримаємо повну інформацію.

Частка доходу в 2022 році за статусами KSE для ~1420 компаній з фінпоказниками

Статус, присвоєний KSE	К-ть компаній з виручкою в базі KSE	Дохід в РФ, 2022, млн дол	Капітал в РФ, 2022, млн дол	Активи в РФ, 2022, млн дол	Прибуток/збиток в РФ, 2022, млн дол
вийшли	288	51 993	22 564	50 131	3 918
виходять, в т.ч.:	297	35 769	42 133	107 980	-649
намір про повний вихід	130	23 196	11 260	26 887	-408
призупинення операцій	167	12 573	30 872	81 093	-241
вичікують	217	36 902	19 872	45 060	1 222
залишаються	616	99 285	41 942	121 856	9 839
Всього	1 418	223 948	126 511	325 027	14 331

Як ви можете бачити з діаграм вище, компанії, **які повністю вийшли** з Росії, змогли отримати на 1,9% менше доходу в 2022 році (23,2% від загального обсягу), ніж у 2021 році (25,1% від загального обсягу, що зрозуміло, оскільки більшість із них залишили країну ще до кінця року). **Компанії, що виходять**, також отримали значно менше (-7,4%) доходів у 2022 році (16,0% від загального обсягу), ніж у 2021 році (23,4% від загального обсягу). Водночас **компанії, що залишилися**, змогли отримати значно більшу (+13,1%) виручку в 2022 (44,3% від загального обсягу), ніж у 2021 році (31,2% від загального обсягу). Компанії зі статусом «**вичікують**»⁴ отримали меншу частку (-3,8%) доходу в 2022 році (16,5% від загального обсягу) проти 20,3% від загального обсягу в 2021 році. Отже, ключовий висновок полягає в тому, що гроші важливі для тих компаній, які все ще пов'язані з місцевим бізнесом у Росії.

Підсумовуючи результати нових даних, отриманих за 2022 році та порівнюючи їх із 2021 роком, можна побачити позитивні тенденції щодо значного падіння доходів та капіталу. Лише активи майже не змінилися (325,0⁵ млрд доларів США у 2022 році проти 329,9 млрд доларів США у 2021 році) і навіть, ймовірно, збільшаться, коли ми отримаємо решту звітів для приблизно 90-100 компаній (якщо компанії не вирішать не розголошувати їх). KSE Institute опублікував раніше масштабне дослідження «[Як змінилися доходи іноземного бізнесу в РФ в 2022 році і чому так багато компаній досі не йдуть](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4453963)». Ознайомитися з англійською версією звіту можна за посиланням: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4453963.

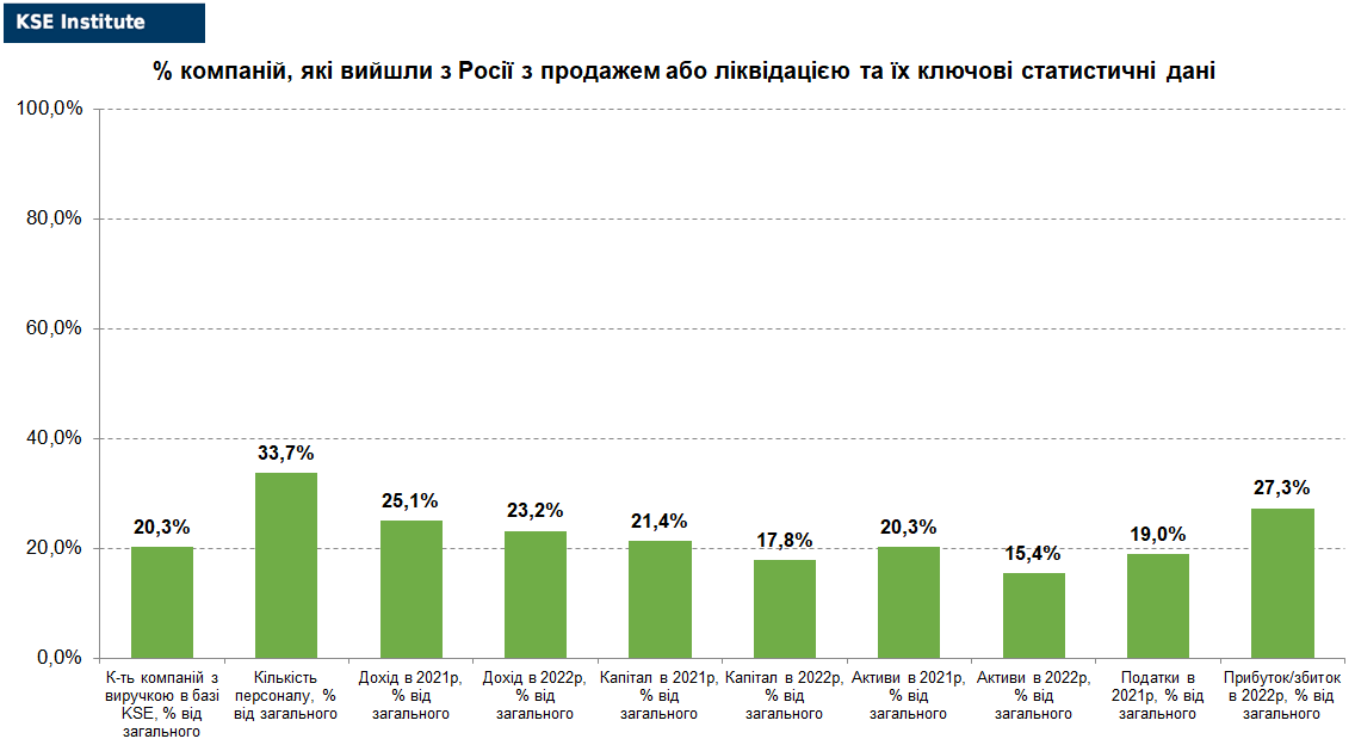
У липні KSE Institute спільно з партнерами по коаліції B4Ukraine опублікували нове дослідження під назвою "The Business of Staying: a closer look at multinational revenues and taxes in Russia in 2022", скачати повний текст англійською мовою можна за наступними посиланнями: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/07/The-Business-of-Staying-1.pdf> та <https://b4ukraine.org/pdf/BusinessOfStaying.pdf>

⁴ Після 18 місяців війни розпочатою Росією в Україні ми припускаємо, що часу було цілком достатньо, щоб прийняти рішення покинути країну-агресора для всіх міжнародних бізнесів. Тому для KSE Institute компанії відмічені статусами «залишаються» та «вичікують» по суті нічим суттєво не відрізняються.

⁵ Збільшення активів порівняно з попередніми даними пояснюється додаванням нещодавно зібраної інформації про активи банків, яка раніше була недоступною.

Також у вересні 2023 року KSE Institute спільно з партнерами по коаліції B4Ukraine опублікували чергове дослідження під назвою «The Business of Leaving: How Multinationals Can Responsibly Exit Russia», завантажити повний текст англійською мовою можна тут: https://b4ukraine.org/pdf/B4Ukraine_Business_of_Leaving_report.pdf

Поточний прогрес компаній, які повністю вийшли проти інших таких:

Більше інфографіки і аналітики у спеціальному розділі нашого сайту за посиланням <https://leave-russia.org/uk/bi-analytics>

Ключові оновлення з останніх російських новин:

У Мінекономрозвитку запропонували «китайську мембрану» щоб вирішити проблему курсу рубля

25.09.2023 | Вирішенням проблеми з курсом рубля може стати аналог «китайської моделі», вважає міністр економічного розвитку Максим Решетников. Глава міністерства пояснив, що необхідно відстежувати, «скільки рублів обертається за кордоном, як вони туди потрапляють, як йдуть потоки». Решетников зазначив, що міністерство чекає пропозицій від ЦБ.

<https://www.rbc.ru/economics/25/09/2023/651125db9a794725d9880e05>

Forbes: "Леруа Мерлен" очолила рейтинг найбільших іноземних компаній за версією Forbes

02.10.2023 | Forbes склав щорічний список 50 найбільших іноземних компаній у Росії за підсумками 2022 року. Рейтинг оновився майже наполовину — 22 компанії вибули через продаж, призупинення чи закриття бізнесу в Росії, їхнє місце посіли нові учасники — насамперед із Китаю, Туреччини та навіть Білорусії. Найбільше представництво у рейтингу зберегли компанії зі США.

<https://www.forbes.ru/biznes/497011-lerua-merlen-vozglavila-rejting-krupnejsih-inostrannyh-kompanij-po-versii-forbes>

<https://www.forbes.ru/biznes/497010-50-krupnejsih-inostrannyh-kompanij-v-rossii-2023-rejting-forbes>

Уряд збільшив збір з компаній, що йдуть з Росії: внесок компаній, що виходять з РФ, буде збільшено до 15%

03.10.2023 | Директор департаменту фінансової політики Мінфіну Іван Чебесков повідомив, що урядова комісія, яка дозволяє іноземним підприємствам піти з ринку РФ, підняла обсяг добровільного внеску до бюджету з 10 до 15% від ринкової вартості активів. Збір у 10% діяв для операцій із дисконтом понад 90%. Якщо знижка менша, то розмір виплати становить щонайменше 5% від ринкової вартості активів організації. Комісія підвищує збори, щоб виконати бюджет 2023 року - надходження до держскарбниці від зборів компаній, що йдуть, повинні скласти 114,5 млрд рублів.

<https://iz.ru/1582815/mariia-stroiteleva/po-dobroi-dole-vznos-ukhodiashchikh-iz-rf-kompanii-velichat-do-15>

У 2023 році іноземні інвестори виграли близько половини суперечок з ФМС та ФНП

05.10.2023 | За словами голови Верховного суду РФ В'ячеслава Лебедева "у першому півріччі 2023 року судами РФ задоволено 52% вимог іноземних осіб про оскарження дій митних органів та 74% вимог про відшкодування шкоди,

заподіяної митними органами. При суперечках з податковими органами іноземні юридичні особи здобули перемогу в 49% справ".

<https://tass.ru/ekonomika/18916113>

Індійська компанія Sentro Group придбала контрольний пакет акцій російського банку "Мир Привилегий"

05.10.2023 | Індійська Sentro Group придбала 50,001% російського банку "Світ привілеїв". Група заявила, що прагне спростити транзакції між Індією та Росією. За даними Press Trust of India (PTI), у перспективі роботи Sentro Group та російського банку – підтримка платежів мандрівників із Росії та Індії.

<https://frankmedia.ru/142048>

РБК: до Росії прийшла рекордна за чотири роки кількість іноземних брендів

05.10.2023 | З січня по вересень 2023 року на російський ринок вийшло 16 нових іноземних компаній у сегменті одягу, взуття та товарів для дому, підрозуміли у консалтинговій компанії NF Group (раніше Knight Frank Russia). Показник став рекордним за останні чотири роки.

<https://www.kommersant.ru/doc/6253703> ; <https://www.rbc.ru/business/05/10/2023/651d4ba69a7947f63e85ef14>

Продуктивність праці в Росії впала вперше з 2015 року

09.10.2023 | Росстат повідомив про зниження продуктивності праці в РФ у 2022 році на 3,6%. Це найбільше падіння з 2009 року, коли продуктивність праці впала на 4,1%.

<https://www.moscowtimes.ru/2023/10/09/vlasti-konstatirovali-padenie-proizvoditelnosti-truda-v-rossii-a109280>

Російський бізнес масово наймає підлітків через дефіцит кадрів

09.10.2023 | Російські роботодавці почали частіше брати на роботу підлітків через дефіцит кадрів, що зростає. Кількість вакансій для кандидатів від 14 до 17 років влітку 2023 року зросла на 454% порівняно з минулим роком, пишуть [«Відомості»](#) з посиланням на дані сервісу пошуку роботи HeadHunter.

<https://www.moscowtimes.ru/2023/10/09/rossiiskii-biznes-massovo-nanimaet-podrostkov-iz-za-defitsita-kadrov-a109310>

Путін зобов'язав експортерів продавати валютний виторг для стабілізації рубля

11.10.2023 | Президент Росії Володимир Путін підписав указ «Про здійснення обов'язкового продажу виручки в іноземній валюті, яку отримують окремі російські експортери за зовнішньоторговельними договорами». Указ поширюється на 43 групи компаній, що належать до галузей паливно-енергетичного комплексу, чорної та кольорової металургії, хімічної та лісової промисловості, зернового господарства. Заходи вжито для стабілізації курсу рубля. Згідно з указом, терміном на 6 місяців для окремих компаній запроваджується обов'язкова репатріація та продаж валютної виручки на російському ринку.

<https://www.kommersant.ru/doc/6268009>

Товарообіг Росії та Китаю за дев'ять місяців виріс на 29,5%, до \$176,4 млрд.

13.10.2023 | Китай за звітний період ввіз до Росії товарів на \$81,4 млрд, що на 56,9% більше за рік до року. Постачання з Росії до Китаю збільшилися на 12,7%, майже до \$94,9 млрд. Про це повідомляє «РИА Новости» з посиланням на дані митного управління КНР.

<https://www.kommersant.ru/doc/6268798>

Влада створить систему моніторингу виведення валюти з Росії, щоб контролювати курс рубля

13.10.2023 | Зіткнувшись із небажанням великого бізнесу продавати валютний виторг, уряд вирішив створити систему моніторингу валютних операцій, яка дозволить стежити за відпливом капіталу з Росії, розповів високопосадовець. За його словами, постійний моніторинг виведення валюти з країни має стати стратегічним заходом для контролю за курсом рубля. Робота над створенням такої системи вже ведеться, додав він.

<https://www.moscowtimes.ru/2023/10/13/vlasti-sozdadut-sistemu-monitoringa-vivoda-valyuti-iz-rossii-chtobi-kontrolirovat-kurs-rublya-a109931>

Уряд розкрив параметри продажу валютного виторгу експортерами

13.10.2023 | Експортери повинні будуть повертати в країну не менше 80% валютної виручки, а 90% з валюти, що надійшла на російські рахунки, — продавати.

<https://www.forbes.ru/finansy/498387-pravitel-stvo-raskrylo-parametry-prodazi-valutnoj-vyrucki-eksporterami>

ФОКУС ТИЖНЯ: Втрата Росією власного людського капіталу як покарання від західних санкцій і розпочатої війни

Людський ресурс, поряд із землею та іншими активами, є одним з факторів виробництва, за допомогою якого формується ВВП країни. Людський інтелектуальний капітал є ключовим компонентом виробничого циклу, без участі якого неможливо функціонування і саме існування економічних процесів. Інтелектуальний людський капітал є основним каталізатором економічного розвитку і здатний створювати інновації, що є необхідним для виробничого розвитку країни.

Внаслідок запроваджених західних санкцій проти Росії, після російської анексії Криму, в 2014 році з Росії емігрували 203,6 тис. осіб. Запроваджені західні санкції проти Росії вже у 2014 році обмежили російським компаніям доступ до іноземного капіталу та багато російських підприємців і інвесторів вирішили працювати поза межами Росії⁶.

Після 24 лютого 2022 року, коли Росія розпочала повномасштабну війну в Україні, багато росіян на тлі посилення західних санкцій вирішили виїхати з Росії. Для одних це тимчасове рішення. Інші розуміють, що, можливо, вже ніколи не повернуться до країни. Як наслідок, Росія переживає найшвидший відтік населення з часів більшовицької революції 1917 року, коли з країни втекли мільйони заможних громадян та інтелектуалів. Така втрата людського капіталу Росією загрожує кризою для низки секторів російської економіки – від державних ЗМІ до аерокосмічної промисловості. Адже, еміграція – це сильний соціальний та економічний індикатор.

Мобілізація, втеча сотень тисяч росіян за кордон внаслідок західних санкцій обернулися шоком для реального сектору російської економіки, зокрема, все це призводить до погіршення російської економічної динаміки, пов'язаної з шоками одночасно як попиту, так і пропозиції на ринку праці. При цьому на ринку праці знижується кількість робочих місць через вихід іноземних компаній з російського ринку. Зокрема, скорочення пропозиції на ринку праці відчувається як через від'їзд висококваліфікованої робочої сили, так і через відплив мігрантів, що ускладнилося грошовими переказами в Росії. Стрімка міграція інтелектуалів здатна підірвати низку галузей економіки Росії.

Довідково: до початку широкомасштабної агресії Росії проти України росіян в іноземному бізнесі нараховувалася близько 2 млн. осіб безпосередньо і ще від 4 до 6 млн. осіб опосередковано було пов'язано з іноземним бізнесом (покупці/постачальники)⁷.

Чисельність населення Росії скорочується з 2018 року, в 2022 році вона впала на 533 тис. осіб і на 1 січня 2023 року склала 146,45 млн. осіб⁸.

На тлі західних санкцій, у відповідь численну еміграцію власних громадян з Росії, в травні 2023 року Президент Росії вніс зміни до Концепції міграційної політики Росії на 2019-2025 роки. Зокрема, додано вимогу про вжиття «додаткових заходів щодо створення привабливих фінансових, соціальних та інших механізмів збереження людського капіталу, зниження відтоку населення РФ за кордон». Позначено спрощення отримання громадянства Росії для тих, хто постійно проживає на території країни і має одного з батьків з паспортом РФ, а також іноземців-носіїв російської мови (громадян Білорусії, Казахстану, Молдови, України тощо).

Враховуючи це, гострої кризи вдалося уникнути: безробіття (принаймні офіційно) наприкінці минулого року та на початку нинішнього знаходиться на рекордно низьких рівнях. Але в 2023 році ринок праці чекає активна адаптація до умов, що склалися. По-перше, яскравіше виявляються ефекти, пов'язані з трудовою міграцією. По-друге, структура та модель зайнятості на ринку праці змінюватимуться у мірі трансформації економіки, яка цього року набуде активної фази. Зокрема, дефіцит кадрів є ключовою проблемою у 2023 році для російського ринку праці – гостра нестача кваліфікованих кадрів. Побічно про цю проблему свідчить рекордно низький рівень безробіття. У листопаді 2022 році цей показник оновив історичний мінімум і знизився до 3,7%⁹.

Довідково: найбільший дефіцит кадрів у 2022 році був зафіксований на підприємствах легкої промисловості – 70%, у машинобудуванні – 35% та на харчових виробництвах – 25%¹⁰.

⁶ <https://www.newsru.com/world/27oct2014/russia.html>

⁷ https://www.raexpert.ru/researches/sancinomics_2022/

⁸ <https://www.rbc.ru/economics/13/04/2023/64368b0a9a7947a647a61a2c>

⁹ <https://www.vedomosti.ru/economics/articles/2023/01/18/959434-kadrovii-golod-i-lokalnaya-bezrobotitsa>

¹⁰ <https://www.vedomosti.ru/economics/articles/2023/01/18/959434-kadrovii-golod-i-lokalnaya-bezrobotitsa>

Також, варто зазначити, що для заробітчан із країн Середньої Азії в Росії значно погіршилися умови конвертації своїх російських заробітків у долари США та національні валюти. При цьому, відтік трудових мігрантів пов'язують із економічною ситуацією, яка склалася на цей в Росії.

Довідково: загальна чисельність заробітчан із країн Середньої Азії в Росії сягала від 4 до 6 млн. осіб та в 2023 році їх заробітки у Росії обвалилися, як мінімум, на 20%.

Окремо слід зазначити про **брак кваліфікованих кадрів в російській ІТ-індустрії**, що становить від 500 тис. до 1 млн. осіб та до 2027 року може збільшитися до 2 млн. фахівців відповідно¹¹.

Промисловість у Росії також зіткнулася з рекордним кадровим голодом, повідомляється у дослідженні Інституту Гайдара. Дефіцит кадрів зазнають 42% підприємств, показало липневе опитування. На момент попереднього опитування у квітні про нестачу працівників заявляли 35% компаній. Зазначається, що подібний рівень дефіциту кадрів став максимальним із 1996 року¹².

Разом з тим, офіційно рівень безробіття в РФ у липні оновив історичний мінімум і становив 3%, заявили в Росстаті (але всі розуміють що останнім часом там просто «малюють» потрібні для влади дані). Зарплати в РФ у червні, за даними відомства, у реальному вираженні зросли на 10,5% після стрибка на 13,3% у травні¹³.

За даними аналітиків, зростання зарплат підтримується дефіцитом робочої сили. Найбільше зросли доходи працівників обробних виробництв — на 15,9% рік до року. У середньому найвищі медіанні зарплати були у працівників, зайнятих видобутком корисних копалин (86 тис. руб.), у фінансах та страхуванні (68,9 тис. руб.) та у фахівців з ІТ та зв'язку (68,1 тис. руб.). Найнижчі зарплати - у сфері адміністративної діяльності (39,8 тис. руб.). У hh.ru зазначали, що після суттєвої девальвації курсу рубля зарплати у Росії з початку року зросли на 46%. Основним фактором називають також дефіцит робочих рук на тлі рекордно низького безробіття¹⁴.

Стосовно ж продуктивності праці в Росії – то вона впала вперше з 2015 року. Росстат повідомив про зниження продуктивності праці в РФ у 2022 році на 3,6%. Це найбільше падіння з 2009 року, коли продуктивність праці впала на 4,1%. Хороші економічні показники, якими жонглюють чиновники, маскують серйозні проблеми. Продуктивність праці в Росії знизилася на 3,6% у 2022 р., повідомив у п'ятницю 6 жовтня 2023 року Росстат (ці дані публікуються з великою затримкою). Це найбільше падіння з 2009 року, гірше (-4,1%) було лише під час найсильнішого за пострадянський час падіння економіки у 2009 році. У наступну кризу, 2015 р., продуктивність зменшилася на 2,3%.

Багато експертів кажуть, що стійке зростання економіки неможливе без підвищення продуктивності. Аналітики ЦБ ще в 2019 р. зазначали, що екстенсивні фактори, що забезпечували швидке зростання ВВП у Росії в 2000-і роки (відновлення після трансформаційного спаду та сприятлива зовнішня кон'юнктура), вичерпали себе і тепер прискорення зростання «можливе лише на основі інтенсивних факторів, всього зростання продуктивності».

Продуктивність і якість виробленої продукції, найімовірніше, знижуватимуться через перехід на альтернативні поставки, розмірковувала головний аналітик Радкомбанку Наталія Ващелюк, але наслідки для масового споживача можуть стати помітними, скоріше, за кілька років. Через обмеження доступу Росії до світових ринків, кваліфікованого людського капіталу та технологій, що підвищують продуктивність, темпи середньострокового зростання туманні, йдеться у нещодавній доповіді Світового банку¹⁵.

Разом з тим, Росія може не отримати мільйон професійних робітників. Причина – у скороченні витрат на проект «Професіоналітет», який фінансує середню професійну освіту¹⁶.

Російський бізнес також масово наймає підлітків через дефіцит кадрів. Російські роботодавці почали частіше брати на роботу підлітків через дефіцит кадрів, що зростає. Кількість вакансій для кандидатів від 14 до 17 років

¹¹ https://www.ng.ru/economics/2022-03-03/4_8385_migrants.html

¹² <https://www.kommersant.ru/doc/6137794>

¹³ <https://lenta.ru/news/2023/08/30/minimum/>

¹⁴ <https://www.kommersant.ru/doc/6252347>

¹⁵ <https://www.moscowtimes.ru/2023/10/09/vlasti-konstatirovali-padenie-proizvoditelnosti-truda-v-rossii-a109280>

¹⁶ <https://www.vedomosti.ru/society/articles/2023/10/13/1000378-schetnaya-palata-ukazala-na-nedofinansirovannost-sferi-professionalnogo-obrazovaniya>

влітку 2023 року зросла на 454% порівняно з минулим роком, пишуть «Відомості»¹⁷ з посиланням на дані сервісу пошуку роботи HeadHunter.

За даними HeadHunter, влітку 2022 року для неповнолітніх претендентів було доступно лише 1,8 тисяч вакансій, а влітку 2023-го вже 10 тисяч. На роботу під час канікул влаштували близько 29% російських школярів, показало дослідження компанії Maximum Education та сервісу «Робота.ру». Через службу зайнятості з початку року було працевлаштовано понад 370 тисяч підлітків — 6% від загальної кількості неповнолітніх у країні, заявив директор департаменту зайнятості населення Мінпраці Михайло Кірсанов у липні.

У серпні цього року, за даними HeadHunter, більшість пропозицій для неповнолітніх припала на позицію кур'єра — близько 1,2 тисячі вакансій. Далі йшли вакансії продавців, промоутерів, операторів call-центру та пакувальників. Також активно набирали співробітників від 14 до 17 років мережі швидкого харчування та кафе, розповів директор служби зайнятості населення по Москві Андрій Тарасов¹⁸.

Згідно з останнім аналізом KSE Institute, іноземні компанії скоротили штат у 2022 році порівняно з 2021 роком більш ніж на 230 тисяч осіб. Ще близько 500 тис. співробітників були частково звільнені або суттєво змінилися умови оплати їх праці через вихід з країни 288 іноземних компаній і зміну їх власників на місцеві юридичні та фізичні особи.

Враховуючи вищевикладене, варто зазначити наступне. Перспективи повернення російських фахівців до Росії безпосередньо залежать від подальших дій керівництва Росії. Проте, вже зараз зрозуміло, що масовий від'їзд сильно впливає на стан у російській економіці. Поки ключові фахівці продовжують їхати з Росії, технологічне відставання Росії від Заходу на тлі західних санкцій лише посилюватиметься. При цьому, одним із тригерів відтоку російських фахівців став відтік саме іноземних фахівців з Росії, що призводить до руйнування економічних, виробничих, логістичних, технологічних зв'язків Росії із значною частиною світу.

Ефект західних санкцій буде довгостроковим для російської економіки. Масовий від'їзд за кордон російських фахівців поряд із прямими жертвами війни зменшать і без того невелику когорту російських громадян на піку працездатного віку, адже, основна проблема це не втрата робітників, а відтік кваліфікованих кадрів. Люди, які їдуть, як правило, більш забезпечені та освіченіші. Адже не можна втекти з порожнім гаманцем.

¹⁷ <https://www.vedomosti.ru/management/articles/2023/10/09/999449-rossiiskie-rabotodateli-nachali-chasche-brat-na-rabotu-podrostkov>

¹⁸ <https://www.moscowtimes.ru/2023/10/09/rossiiskii-biznes-massovo-nanimaet-podrostkov-iz-za-defitsita-kadrov-a109310>

Що нового відбулось минулого місяця – ключові новини з щоденного моніторингу KSE (оновлення двічі на місяць)¹⁹

01.10.2023

***International Paralympic Committee (IPC)** (Німеччина, Спорт) Статус за KSE - *залишаються*

"Російські атлети будуть виступати як нейтральні на Паризьких Паралімпійських іграх, повідомляє Міжнародний паралімпійський комітет."

<https://www.reuters.com/sports/russian-athletes-compete-paris-paralympics-after-ipc-votes-against-full-ban-2023-09-29/>

***Microsoft** (США IT) Статус за KSE - *виходять*

Російські компанії незабаром не зможуть використовувати офіційні продукти від Microsoft. З 1 жовтня корпорація припиняє видавати ліцензії на своє програмне забезпечення.

<https://tass.ru/ekonomika/18874539>

***Dynacom Tankers Management (DTM)** (Греція, Морський транспорт) Статус за KSE - *залишаються*

***Delta Tankers** (Греція, Морський транспорт) Статус за KSE - *залишаються*

***Thenamaris** (Греція, Морський транспорт) Статус за KSE - *залишаються*

***Minerva Marine** (Греція, Морський транспорт) Статус за KSE - *залишаються*

***Minerva Marine** (Греція, Морський транспорт) Статус за KSE - *залишаються*

***OTP Bank** (Угорщина, Фінанси та платежі) Статус за KSE - *залишаються*

Національне агентство з питань запобігання корупції вилучає 5 грецьких морських компаній і банк OTP зі списку міжнародних спонсорів війни, поки тривають переговори.

<https://nazk.gov.ua/en/news/dialogue-has-started-nacp-suspends-5-greek-shipping-companies-and-otp-bank-from-the-list-of-international-sponsors-of-war-while-negotiations-are-underway/>

***LVMH** (Франція, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *виходять*

Ліквідація майна мільярда Арно з LVMH у зв'язку з можливими випадками відмивання грошей.

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-09-29/arnault-businessman-sarkisov-probed-over-real-estate-deals?srnd=premium-europe>

***ExxonMobil** (США, Енергетика, нафта та газ) Статус за KSE - *вичікують*

Уряд вирішив продати частку Exxon в проєкті "Сахалін-1" російській юридичній особі

<https://www.rbc.ru/business/29/09/2023/6516f28f9a794786e99e211c>

02.10.2023

***Arabian Business** (Об'єднані арабські емірати, Медіа) Статус за KSE - *залишаються*

"Arabian Business" запускає російськомовне видання.

<https://www.arabianbusiness.com/industries/media/arabian-business-launches-russian-language-edition>

***Flowbird** (Франція, Онлайн сервіси) Статус за KSE - *виходять*

Компанія Flowbird оголосила про припинення підтримки програмного забезпечення та апаратного забезпечення паркувальних метрів в Росії.

<https://www.moscowtimes.ru/2023/10/04/parkomati-perestali-rabotat-vo-vtorom-gorode-rossii-iz-za-sanktsii-es-a108883>

***Cnergyico** (Пакистан, Енергетика, нафта та газ) Статус за KSE - *залишаються*

Cnergyico імпортує першу приватну російську сировинну партію з Пакистану.

<https://www.reuters.com/markets/commodities/cnergyico-imports-pakistans-first-private-sector-russian-crude-cargo-2023-10-02/>

***Acer** (Тайвань, Електроніка) Статус за KSE - *залишаються*

Тайванська компанія Acer відправляє комп'ютерне обладнання в Росію після того, як вона заявила, що призупиняє свою діяльність.

<https://www.reuters.com/technology/taiwans-acer-ships-computer-hardware-russia-after-saying-it-would-suspend-2023-06-08/>

***Strabag** (Австрія, Будівництво та архітектура) Статус за KSE - *виходять*

Компанія Strabag випустить нові акції для зменшення долі санкційного російського бізнесмена.

<https://www.reuters.com/markets/deals/strabag-issue-new-shares-reduce-sanctioned-russian-businessmans-stake-2023-10-02/>

***Leroy Merlin** (Франція, Товари широкого вжитку) Статус за KSE - *залишаються*

***Nestle** (Швейцарія Товари широкого вжитку) Статус за KSE - *залишаються*

***CP Foods** (Таїланд, Їжа та напої) Статус за KSE - *залишаються*

***Polymetal** (Казахстан, Метали та видобувна промисловість) Статус за KSE - *виходять*

***BVK Electronics** (Китай, Електроніка) Статус за KSE - *залишаються*

"Леруа Мерлен" очолила рейтинг найбільших іноземних компаній за версією журналу Forbes.

<https://www.forbes.ru/biznes/497011-lerua-merlen-vozglavila-rejting-krupnejsih-inostrannyh-kompanij-po-versii-forbes>

03.10.2023

***SMBC Aviation Capital** (Ірландія, Авіаперевезення) Статус за KSE - *виходять*

"Aeroflot" домовився про страхове врегулювання для 17 літаків.

¹⁹ На сайті проєкту <https://leave-russia.org/> є розділ "Новини компаній", слідкуйте за щоденними оновленнями прямо на сайті

<https://www.kommersant.ru/doc/6252115>

***China National Offshore Oil Corporation (CNOOC Group)** (Китай, Енергетика, нафта та газ) Статус за KSE - *залишаються*

***Sinopec Limited (China Petroleum & Chemical Corporation)** (Китай, Хімічна промисловість) Статус за KSE - *залишаються*

***China National Petroleum Corporation** (Китай, Енергетика, нафта та газ) Статус за KSE - *залишаються*

НАЗК додає до списку міжнародних спонсорів війни три найбільших китайських компаній з видобутку нафти і газу.

<https://nazk.gov.ua/en/news/oil-gets-even-darker-nacp-adds-the-three-largest-chinese-oil-and-gas-companies-to-the-list-of-international-sponsors-of-war/>

***Damen Group** (Нідерланди, Оборона) Статус за KSE - *виходять*

Найбільший голландський корабельний завод подає позов до уряду через збитки внаслідок санкцій проти Росії.

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-10-03/largest-dutch-shipbuilder-sues-state-over-russia-sanction-losses>

***Carlsberg Group** (Данія, Алкоголь і тютюн) Статус за KSE - *виходять*

Найбільша пивоварня Росії подає позов на компанію Carlsberg через припинення ліцензії в умовах війни.

<https://www.republicworld.com/world-news/russia-ukraine-crisis/russias-largest-brewery-drags-carlsberg-to-court-for-terminating-licence-a-mid-war-articleshow.html>

***OMV** (Австрія, Енергетика, нафта та газ) Статус за KSE - *залишаються*

Генеральний директор OMV з Австрії заявляє, що компанія вже не залежить від постачання з Росії.

<https://www.thenationalnews.com/business/energy/2023/10/03/austrias-omv-no-longer-dependent-on-russian-supply-ceo-says/>

***UBS** (Швейцарія, Фінанси та платежі) Статус за KSE - *вичікують*

UBS (власник Credit Suisse, у якого є велика операція в Трикутнику), відкидає інформацію про розслідування стосовно зв'язків з Росією.

<https://wraltechwire.com/2023/10/02/ubs-owner-of-credit-suisse-which-has-big-triangle-operation-denies-investigation-into-russia-ties/>

***UEFA** (Швейцарія, Спорт) Статус за KSE - *вичікують*

УЄФА призначила головного російського арбітра на матч "Шахтаря" у Лізі чемпіонів.

<https://news.obozrevatel.com/ukr/sport/football/uefa-priznachiv-golovu-rosijskih-suddiv-na-match-shahtarya-u-lizi-chempioniv.htm>

***Burger King** (США, Громадське харчування) Статус за KSE - *вичікують*

Burger King досі працює в Росії, незважаючи на обіцянку про вихід з країни.

<https://www.bbc.com/news/business-66739104>

04.10.2023

***Carlsberg Group** (Данія, Алкоголь і тютюн) Статус за KSE - *вийшли*

Carlsberg списав всю вартість свого російського бізнесу і припинив угоди, що дозволяли місцевому підрозділу продавати продукцію компанії.

<https://www.ft.com/content/578cd154-2ab8-41d7-9308-54fc986946bd>

<https://www.carlsberggroup.com/newsroom/carlsberg-group-terminates-license-agreements-in-russia/>

Carlsberg готується до судової боротьби щодо права російського підрозділу продавати їхні бренди.

<https://www.ft.com/content/985b3b07-70e7-4da6-b735-7249e729a152>

***International Olympic Committee (IOC)** (Швеція, Спорт) Статус за KSE - *вичікують*

Росія бойкотує Олімпіаду 2024 року в Парижі (Російський олімпійський комітет)

<https://www.africanews.com/2023/10/05/russia-boycotts-the-2024-olympics-in-paris-russian-olympic-committee/>

Російським спортсменам було відмовлено участь у Юнацьких Олімпійських іграх 2024 року

<https://lenta.ru/news/2023/10/04/noolympic/>

***Nokian Tyres** (Фінляндія, Автомобілебудування) Статус за KSE - *вийшли*

Цього року декілька шинних заводів в Російській Федерації змінили власників одночасно.

<https://www.kommersant.ru/doc/6252578>

***KIA Motors** (Південна Корея, Автомобілебудування) Статус за KSE - *вичікують*

***Hyundai** (Південна Корея, Автомобілебудування) Статус за KSE - *виходять*

HYUNDAI ТА KIA ПРОДАЮТЬ ЗАЛИШКИ ТА ЗАКРИВАЮТЬ БІЗНЕС? ПЕРЕВІРЕНІ СЛУХИ

<https://www.zr.ru/content/news/947583-hyundai-i-kia-svorachivayut-bizn/>

***Lamborghini** (Італія, Автомобілебудування) Статус за KSE - *вичікують*

***Bentley** (Велика Британія, Автомобілебудування) Статус за KSE - *виходять*

***Rolls Royce** (Велика Британія, Авіабудування) Статус за KSE - *вичікують*

***Ferrari** (Італія, Автомобілебудування) Статус за KSE - *виходять*

У 2023 році в Росії було придбано 43 автомобілі Lamborghini, 30 автомобілів Bentley Bentayga, 32 автомобілі Rolls-Royce Cullinan і дев'ять автомобілів Ferrari Roma. Усі автомобілі та запчастини до них постачаються паралельним імпортом.

<https://ru-auto.livejournal.com/44310055.html>

***Binance** (Китай, Фінанси та платежі) Статус за KSE - *виходять*

CommEX має проблеми з залученням клієнтів із Росії після виходу Binance

<https://crypto.news/commex-struggles-to-attract-russian-clients-as-binance-exits/>

05.10.2023

***Tecno Mobile** (Китай Електроніка) Статус за KSE - *залишаються*

***Realme** (Китай Електроніка) Статус за KSE - *залишаються*

Китайські виробники смартфонів, планшетів, ноутбуків та інших електронних пристроїв Tesco та Realme планують відкрити фірмові магазини в Російській Федерації в 2024 році.

<https://www.kommersant.ru/doc/6253420>

***Beijing Yunze Technology Co. Ltd.** (Китай, Оборона) Статус за KSE - *залишаються*

Китайська компанія продала Росії супутники для розвідки для контракту "Вагнера"

<https://www.themoscowtimes.com/2023/10/05/chinese-firm-sold-satellites-for-intelligence-to-russias-wagner-contract-a82672>

***Xiaomi** (Китай, Електроніка) Статус за KSE - *залишаються*

Обладнання найпопулярнішого китайського бренду перестало працювати в Росії

https://ukrudprom.com/news/V_Rossii_perestala_rabotat_tehnika_samogo_populyarnogo_kitayskogo_brenda.html

***Campari** (Італія, Алкоголь і тютюн) Статус за KSE - *залишаються*

Davide Campari-Milano N.V., структура групи Campari, звернулася до Арбітражного суду Ростовського області з проханням заборонити місцевому дистриб'ютору "Мастер-Трейд" імпортувати та продавати напої під своєю торговою маркою Aperol.

<https://www.kommersant.ru/doc/6253402>

***FIFA** (Швейцарія, Спорт) Статус за KSE - *вичікують*

FIFA допустила футбольну збірну Росії U-17 до міжнародних змагань у статусі нейтралів

<https://www.fifa.com/about-fifa/organisation/fifa-council/media-releases/fifa-council-takes-key-decisions-on-fifa-world-cup-tm-editions-in-2030-and-2034>

06.10.2023

***Network** (Туреччина, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Loft** (Туреччина, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Oxxo** (Туреччина, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***AC&Co** (Туреччина, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Mudo** (Туреччина, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Madame Coco** (Туреччина, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Karaca Home** (Туреччина, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Kelebek** (Туреччина, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Comintern** (Беларусь, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Pizhon** (Беларусь, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Inni** (Південна Корея, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Ayal** (Киргистан, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***Club** (Туреччина, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***2XU** (Австралія, Товари широкого вжитку) Статус за KSE - *залишаються*

***Swed House** (Беларусь, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

***BonBon Lingerie** (Естонія, Споживчі товари та одяг) Статус за KSE - *залишаються*

За чотири роки до Росії прийшла рекордна кількість іноземних брендів.

<https://www.kommersant.ru/doc/6253703>

***Sentro Group** (Індія, Фінанси та платежі) Статус за KSE - *залишаються*

Компанія Sentro Group придбала контрольний пакет акцій в російському банку "Мір Привілеція".

<https://frankmedia.ru/142048>

***SOCAR** (Азербайджан, Енергетика, нафта і газ) Статус за KSE - *залишаються*

Приватний російський видобувач нафти "Лукойл" надасть позику Азербайджанській державній нафтовій компанії Socar в розмірі 1,5 мільярда доларів США в рамках ширшої угоди, що дозволить турецькій рефінерії STAR, що належить Socar і має потужність 200 тисяч барелів нафти на добу, знову обробляти російську нафту.

<https://www.reuters.com/markets/commodities/russias-lukoil-lends-socar-15-blm-deal-supply-its-turkish-star-refinery-sources-2023-10-05/>

***VEON** (Нідерланди, Телекомунікації) Статус за KSE - *виходять*

Veon продає активи російському вищому керівництву.

<https://www.kommersant.ru/doc/6254169>

***Burger King** (США, Громадське харчування) Статус за KSE - *вичікують*

Burger King викликає заклики до бойкоту через мережу закладів в Росії – "Немає моральності"

<https://www.newsweek.com/burger-king-boycott-russia-russell-brand-1832331>

***Hyundai** (Південна Корея, Автомобілебудування) Статус за KSE - *виходять*

Продажі Hyundai в Росії різко впали на фоні чуток про вихід з ринку

<http://koreabizwire.com/hyundais-russian-sales-plunge-amid-speculation-of-market-exit/261132>

07.10.2023

***Head Aerospace Technology** (Китай, Космічна промисловість) Статус за KSE - *залишаються*

***Beijing Yunze Technology Co. Ltd.** (Китай, Оборона) Статус за KSE - *залишаються*

Наймані війська групи "Вагнер" придбали супутникові зображення від китайської компанії

<https://www.pravda.com.ua/eng/news/2023/10/6/7422989/>

***Toyota** (Японія, Автомобілебудування) Статус за KSE - *виходять*

***Honda** (Японія, Автомобілебудування) Статус за KSE - *вичікують*

Японія призупиняє поставки вживаних автомобілів до Росії

<https://www.futurecar.com/11002/Japan-Halts-Used-Car-Shipments-to-Russia>

***Finnair** (Фінляндія, Авіап перевезення) Статус за KSE - *виходять*

Finnair готовий до того, що російський повітряний простір залишиться закритим більше десяти років

<https://airlineweekly.skift.com/2023/10/finnair-prepared-for-russian-airspace-to-stay-closed-for-more-than-a-decade/>

***Freedom Holding** (Казахстан, Фінанси та платежі) Статус за KSE - *вийшли*

США розпочали розслідування Freedom Holding, власника якого санкціонувала Україна

<https://www.epravda.com.ua/news/2023/10/6/705203/>

<https://uanews.net/ru/post/224560>

***International Olympic Committee (IOC)** (Швейцарія, Спорт) Статус за KSE - *вичікують*

Олімпійський комітет Росії (ОКР) подав позов до швейцарського суду проти Міжнародного олімпійського комітету для стягнення більше 8 мільйонів доларів від нього.

<https://www.kommersant.ru/doc/6264931>

***Novo Nordisk** (Данія, Фармацевтика та охорона здоров'я) Статус за KSE - *вичікують*

Перший аналог данського препарату був зареєстрований компанією Герофарм

<https://www.kommersant.ru/doc/6265000>

09.10.2023

***Loongson** (Китай, IT) Статус за KSE - *вичікують*

Російська компанія "Norsy-Trans" розпочне виробництво систем зберігання даних (ШЗД), серверів і комп'ютерів на основі китайських процесорів Loongson.

<https://www.kommersant.ru/doc/6265820>

***VEON** (Нідерланди, Telecom) Статус за KSE - *виходять*

VEON закриває продаж своєї діяльності в Росії і завершує вихід з Росії.

<https://www.reuters.com/markets/deals/veon-completes-russia-exit-vimpelcom-sale-closes-2023-10-09/>

<https://www.globenewswire.com/news-release/2023/10/09/2756762/0/en/VEON-closes-the-sale-of-its-Russia-operations-completes-its-exit-from-Russia.html>

***Volvo Cars** (Швеція, Автомобілебудування) Статус за KSE - *вийшли*

Volvo вимкнула свою програму для власників автомобілів в Росії

<https://mind.ua/news/20263796-volvo-vidklyuchila-rosijskih-dileriv-i-vlasnikiv-avto-vid-programnogo-zabezpechennya>

***Novelis** (США, Виробництво) Статус за KSE - *вичікують*

LME WEEK - Novelis Європе виключить Росію з тендеру на постачання металу на 2024 рік

<https://www.reuters.com/article/lmeweek-aluminium-novelis/lme-week-novelis-europe-to-exclude-russia-from-2024-metal-supply-tender-idUSL8N3BF110>

***Ultimate Fighting Championship (UFC)** (США, Спорт) Статус за KSE - *залишаються*

Голова Ultimate Fighting Championship (UFC) Дана Уайт оголосив про скасування заборони на використання прапорів своїх країн бійцями на турнірах. Рішення також стосується представників агресорської держави Росії.

<https://ukranews.com/ua/news/959937-prezydent-ufc-dozvoliv-rosijski-prapory-na-turnirah>

***UEFA** (Швейцарія, Спорт) Статус за KSE - *вичікують*

***FIFA** (Швейцарія, Спорт) Статус за KSE - *вичікують*

Uefa сумнівається у планах щодо відновлення участі російських юнацьких команд

<https://www.independent.co.uk/sport/football/uefa-aleksander-ceferin-russia-underage-teams-b2426191.html>

Міністерство молоді та спорту України закликає ФІФА і УЄФА скасувати рішення щодо допуску росіян до міжнародних змагань.

<https://www.pravda.com.ua/news/2023/10/5/7422772/>

10.10.2023

***UEFA** (Швейцарія, Спорт) Статус за KSE - *вичікують*

***FIFA** (Швейцарія, Спорт) Статус за KSE - *вичікують*

UEFA відмовляється від рішення про повернення команди U17 Росії.

<https://www.bbc.com/sport/football/67066840>

***Huawei** (Китай, Електроніка) Статус за KSE - *вичікують*

Huawei продовжує працювати і наймати співробітників в Росії.

<https://www.forbes.ru/tekhnologii/497995-naucnyj-podhod-huawei-prodolzaet-rabotat-i-nanimat-sotrudnikov-v-rossii>

***Hyundai** (Південна Корея, Автомобілебудування) Статус за KSE - *вичікують*

***KIA Motors** (Південна Корея, Автомобілебудування) Статус за KSE - *вичікують*

Чи залишать KIA і Hyundai Росію?

<https://realnoevremya.com/articles/7518-will-kia-and-hyundai-leave-russia>

11.10.2023

***Xerox** (США, Електроніка) Статус за KSE - *вийшли*

Xerox виходить з Росії і відчужує бізнес місцевому керівництву через продаж своєї російської підсистеми.

<https://www.news.xerox.com/news/xerox-releases-statement-on-conflict-in-ukraine>

<https://www.epravda.com.ua/news/2023/10/11/705364/>

***BlackRock** (США, Фінанси та платежі) Статус за KSE - *виходять*

BlackRock продав 'обмежену' кількість активів в закритому інвестиційному фонді Росії.

<https://www.efstream.com/articles/blackrock-sells-limited-number-of-holdings-in-defunct-russia-etf>

***PKN Orlen SA** (Польща, Енергетика, нафта та газ) Статус за KSE - *вичікують*

***Europol Gaz** (Польща, Енергетика, нафта та газ) Статус за KSE - *вичікують*

Orlen повідомляє, що вона бере на себе контроль над польським сегментом газопроводу Ямал

<https://www.reuters.com/business/energy/orlen-says-it-is-taking-over-polish-section-yamal-pipeline-2023-10-10/>

***YouTube** (США, Онлайн сервіси) Статус за KSE - *вичікують*

***Telegram** (Об'єднані Арабські Емірати, Онлайн Сервіси) Статус за KSE - *залишаються*

***Meta** (США, Онлайн сервіси) Статус за KSE - *виходять*

The Insider виявив документи, які свідчать, що Росія отримала технології для блокування веб-сайтів і додатків на основі протоколу, який вони використовують.

<https://theins.ru/politika/265575>

12.10.2023

***Ice Pearl Navigation Corp** (Туреччина, Морські перевезення) Статус за KSE - *залишаються*

***Lumber Marine SA** (Об'єднані Арабські Емірати, Морські перевезення) Статус за KSE - *залишаються*

Міністерство фінансів накладає санкції на підприємства, які перевозять нафту, продану вище ліміту ціни коаліції, для обмеження військової машини Росії.

<https://www.ft.com/content/9d350e2e-e974-4ce9-8a84-9e70f9fc791b>

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1795>

***AstraZeneca** (Великобританія, Фармацевтика, Охорона здоров'я) Статус за KSE - *залишаються*

Незважаючи на заяви міжнародних фармацевтичних компаній щодо призупинення нових клінічних випробувань в Росії після початку військових операцій в Україні, британо-шведська компанія AstraZeneca проведе дослідження нового препарату для профілактики COVID-19 в Російській Федерації, що необхідно перед його реєстрацією.

<https://www.kommersant.ru/doc/6268664>

***Legrand** (Франція, Електроніка) Статус за KSE - *вийшли*

Російська компанія з електротехніки IEK Group придбала активи французької компанії Legrand в Російській Федерації.

<https://www.kommersant.ru/doc/6268055>

***International Olympic Committee (IOC)** (Швейцарія, Спорт) Статус за KSE - *вичікують*

Міжнародний олімпійський комітет, або МОК, заборонив Російський олімпійський комітет після того, як РОК визнав регіональні організації з чотирьох анексованих українських територій.

<https://olympics.com/ioc/news/ioc-executive-board-suspends-russian-olympic-committee-with-immediate-effect>

***Commerzbank** (Німеччина, Фінанси та платежі) Статус за KSE - *виходять*

Deutsche Bank та Commerzbank заблокували судові позови російського підпільного Gazprom

<https://www.reuters.com/business/deutsche-bank-commerzbank-block-gazprom-subsidiarys-russian-lawsuits-2023-10-11/>

***Tiffany & Co.** (США, Розкіш) Статус за KSE - *вичікують*

***Cartier** (Франція, Розкіш) Статус за KSE - *виходять*

Tiffany та Cartier продовжують використовувати російські діаманти у своїх продуктах

<https://www.epravda.com.ua/news/2023/10/12/705412/>

***Google** (США, Онлайн Сервіси) Статус за KSE - *вичікують*

Пропутінська пропаганда потрапляє на Android через вразливість Google

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-10-12/android-users-see-pro-putin-propaganda-through-google-loop-hole?srnd=premium-europe>

***Deutsche Bank** (Німеччина, Фінанси та платежі) Статус за KSE - *виходять*

Deutsche Bank блокує позов російського спільного підприємства Gazprom на суму 238 мільйонів євро

<https://www.law360.com/articles/1731354/deutsche-bank-blocks-gazprom-jv-s-238m-russian-claim>

***Mastercard** (США, Фінанси та платежі) Статус за KSE - *виходять*

***Visa** (США, Фінанси та платежі) Статус за KSE - *виходять*

Wildberries ввела комісію у розмірі 3% за оплату картками Visa і MasterCard

<https://www.kommersant.ru/doc/6268075>

13.10.2023

***Datees** (Іран, Електроніка) Статус за KSE - *залишаються*

***Emersun** (Іран, Електроніка) Статус за KSE - *залишаються*

Іранські виробники побутової техніки мають намір локалізувати виробництво в Російській Федерації.

<https://www.kommersant.ru/doc/6268736>

***Shree Ramkrishna Exports (SRK)** (India, Metals and Mining) Status by KSE - *виходять*

НАЗК [виключає компанію SRK](#) з Індії зі списку міжнародних спонсорів війни. <https://srk.one/public-announcement.html>

Нещодавно ми зробили багато значних покращень у нашому [Телеграм-боті](#) з удосконаленням його інтерфейсу, додаванням загальної статистики та відображенням останніх статусів KSE компаній, взятих із публічної бази даних KSE.

Команда KSE team має знову неймовірні новини по проекту! Ми не стоїмо на місці і крім підтримки і розвитку нашої бази даних, яка наразі містить найповнішу у світі інформації щодо діяльності світових корпорацій на ринку РФ, ми розвиваємо і наші технічні продукти. Ми розробили сканер штрих-кодів, який доступний за посиланням <https://leaverussia.kse.ua/> чи в нашому телеграм-боті https://t.me/exit_ru_bot! Щоб скористатися сканером, Вам треба мати будь-який мобільний телефон, відсканувати камерою штрих-код товару в магазині (чи в будь-якому іншому місці), і Ви побачите інформацію про його виробника і чи здійснює він також діяльність на території Росії.

Також, завдяки використанню ChatGPT, для більшості компаній сектору споживчого ми створили найповніший перелік із 7500+ основних брендів і торгових марок, тому пошук став ще зручніше і краще. Крім того, сканер можна зберегти як звичайний додаток на екрані смартфона, а також доступні версії, як англійською, так і українською мовами.

У липні KSE Institute спільно з партнерами по коаліції B4Ukraine опублікували нове дослідження під назвою “The Business of Staying: a closer look at multinational revenues and taxes in Russia in 2022”, скачати повний текст англійською мовою можна за наступними посиланнями: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/07/The-Business-of-Staying-1.pdf> та <https://b4ukraine.org/pdf/BusinessOfStaying.pdf>

Також у вересні 2023 року KSE Institute спільно з партнерами по коаліції B4Ukraine опублікували чергове дослідження під назвою «The Business of Leaving: How Multinationals Can Responsibly Exit Russia», завантажити повний текст англійською мовою можна тут: https://b4ukraine.org/pdf/B4Ukraine_Business_of_Leaving_report.pdf

Отримуйте більше деталей на щоденній основі:

[Сканер штрих-кодів від KSE \(лише для мобільних пристроїв\)](#)

[Telegram bot KSE по моніторингу новин @exit_ru_bot](#)

[Твіттер проекту SelfSanctions](#)

[Сайт leave-russia.org](#)

[ВІ аналітика @ Leave-russia.org](#)

[Новини компаній @ Leave-russia.org](#)

[Твіттер сайту leave-russia.org](#)

[LinkedIn проекту leave-russia.org](#)

[YouTube проекту leave-russia.org](#)

[Підтримати проект через Patreon](#)